

СТРОК ДІЇ УСТАНОВЧИХ ДОКУМЕНТІВ

Тетяна Ігорівна БРОВЧЕНКО,

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри цивільного права №2
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
<https://orcid.org/0000-0002-2095-8887>*

На перший погляд це питання видається неважливим. Але це не так. Передусім виходитимемо з того, що ми маємо справу з установчими документами юридичної особи. Якщо так, то у відсутність юридичної особи немає сенсу вести мову про її установчі документи. Тому логічно припустити, що установчий документ діятиме з моменту виникнення юридичної особи. Останнім є її державна реєстрація, а тому з цього моменту починається строк дії її установчого документа. Це так і є стосовно статуту або положення, однак це не так стосовно засновницького договору.

Засновницький договір хоч і є установчим документом юридичної особи, але за своєю природою залишається договором. Відповідно до ст.631 ЦК строком договору є час, протягом якого сторони можуть здійснити свої права і виконати свої обов'язки відповідно до договору. Договір набирає чинності з моменту його укладення. А згідно ч.1 ст.638 ЦК договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх його істотних умов.

Певні корективи вносять до цього питання ст.640 ЦК, за частинами 2 та 3 якої, якщо відповідно до акта цивільного законодавства для укладення договору необхідні також передання майна або вчинення іншої дії, договір є укладеним з моменту передання відповідного майна або вчинення певної дії. Договір, що підлягає нотаріальному посвідченню, є укладеним з дня такого посвідчення. В цьому контексті можна припустити, що такою «іншою дією» є державна реєстрація юридичної особи.

Варто згадати й ст. 212 ЦК, відповідно до якої особи, які вчиняють правочин, мають право обумовити настання або зміну прав та обов'язків обставиною, щодо якої невідомо, настане вона чи ні (відкладальна обставина). Проте сторони засновницького договору не можуть вважатися такими, яким невідомо, чи настане та обставина, з якою пов'язуються їх права та обов'язки. Адже вони саме цього прагнуть – це їх мета, до якої вони рухаються. І наступним кроком створення господарського товариства є його державна реєстрація.

Щодо форми засновницького договору, то відповідно до ч.1 ст.87 ЦК для створення юридичної особи її учасники (засновники) розробляють установчі документи, які викладаються письмово і підписуються всіма учасниками (засновниками), якщо законом не встановлений інший порядок їх затвердження. Про просту письмову форму засновницького договору пов-

ного та командитного товариств йдеться й у ч. 1 ст. 120 та ч. 1 ст. 134 ЦК. Тому ч. 3 ст. 640 ЦК в цих випадках не застосовуватиметься.

Виходить, що для строку дії засновницького договору має діяти правило ч. 1 ст. 638 ЦК. І права та обов'язки сторін цього договору не можуть не виникати саме з моменту досягнення згоди між ними, а не з моменту державної реєстрації товариства. Адже сторони договору зобов'язуються один перед одним діяти і по створенню товариства, і після його створення.

Однак в цьому разі виникає неподолана складність з тим, що цей договір хоч і вважається укладеним з моменту його підписання сторонами, але як установчий документ товариства він не може виникати з цього моменту. В якості установчого документу він буде діяти лише після державної реєстрації товариства.

Відтак, складається не така проста ситуація: засновницький договір укладається з одного моменту, а стає установчим документом з іншого. Тобто, спостерігається його певна трансформація.

Ще складніше з установчим актом, який, як слідує з ч. 3 ст. 87 ЦК, може міститися в заповіті. Відомо, що ті розпорядження, що містяться в заповіті, зокрема, стосовно створення установи, мають відбутися у певні строки, бо прийняття спадщини здійснюється протягом 6 місяців після відкриття спадщини (ст. 1270 ЦК). З прийняттям спадщини й оформленням прав на неї, в тому числі стосовно майна, яке заповідач хотів би передати установі, що мала створюватись спадкоємцем або спадкоємцями, заповіт вже не діятиме. Однак установа як юридична особа повинна мати установчий документ, який би діяв протягом всього часу її існування.

Крім того, немає сумніву, що в заповіті може міститися лише воля заповідача на утворення установи через передання їй майна спадкоємцем. Однак в заповіті не передбачається зміст установчого документу цієї установи з визначенням того, які в ній будуть органи та як вони вирішуватимуть питання управління установою.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 40-44. Ст. 356.
2. Петренко В. С. Установчі документи суб'єктів господарювання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 ; НАН України ; Ін-т екон.-прав. досліджень. Донецьк, 2006.
3. Спасибо-Фатєєва І. В. Юридичні особи за ЦК України. *Право України*. 2014. № 2. С. 70-79.
4. Татьков В. І. Правова природа, склад і зміст установчих документів акціонерного товариства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 ; НАН України. Ін-т екон.-прав. досліджень. Донецьк, 2003. 20 с.